

Vážení spoluobčané,

sešli jsme se právě dnes a právě na tomto místě proto, abychom si připomněli neblahý osud novoveských Židů za druhé světové války.

Jsem rád, že naše pozvání na toto pietní shromáždění přijal tajemník Židovské obce Praha pan Michal Borges, kterého zde srdečně vítám.

Dovolte mi, abych na úvod zmínil dva hlavní iniciátory dnešní akce – pana Františka Koloucha a pana Karla Loukotu, kteří se s ideou důstojného připomenutí osudu novoveských Židů obrátili na obecní úřad a zásadním způsobem se podíleli na její realizaci.

Historik František Kolouch popsal události, které se odehrály před 75 lety, ve své knize o Nové Vsi takto:

Dne 18. srpna 1942, procházel obcí směrem k nádraží smutný průvod. Rodina Rezkových a Krásových pro svůj židovský původ musely opustit svou rodnou obec. Odjeli vlakem do Prahy a již se nikdy nevrátili. Stali se obětí šoa, v nacistické terminologii konečného řešení židovské otázky.

Nacismus byl spjat s rasismem a antisemitismem, jehož vyvrcholením bylo masové vyvražďování židovského obyvatelstva (hebrej. *šoa*), které si vyžádalo šest milionů mrtvých. Mělo tři etapy. Nejdříve byli Židé vyčleněni na základě tzv. *norimberských zákonů* z 15. září 1935, ze společnosti. Další fází byla konfiskace židovského majetku a postupné vystěhování židovského obyvatelstva do ghatt. Epilogem a vyvrcholením *šoa* byly transporty Židů do vyhlazovacích táborů smrti.

15. března 1939 vstoupili norimberské zákony v platnost i na území Protektorátu Čechy a Morava a tak i židé v naší obci začali na levé straně prsou nosit viditelně žlutou hvězdu na svrchní části oděvu, nesměli již chovat domácí zvířata, mít doma rádio či gramofon. Židovské děti nesměly již navštěvovat školu. Po zavedení potravinových lístků dostávali speciálně označené s nárokem na menší množství potravin. 31. července 1940 jim bylo zakázáno se stěhovat. Obecní úřad musel také pravidelně hlásit okresnímu úřadu stav zásob v židovských živnostech. Na Nové Vsi pod Pleší se jednalo o obchod u Rezků čp. 75 (dnešní obchod a obřadní síň) a řeznictví u Krásů čp. 44. Počátkem roku 1941 jim byl zakázán veškerý obchod a provozování živnosti. Dne 25. ledna poslala expozitura v Dobříši nařízení o odebrání jejich řidičských průkazů a následně i živností. Řezník Karel Krása uzavřel své řeznictví a po dohodě předal zbývající maso řezníku Janu Lešnerovi z čp. 148. Rezkovi uzavřeli obchod s dobytkem a se smíšeným zbožím.

Do problémů se dostal i později zatčený vrchní strážmistr četnické stanice na Nové Vsi pod Pleší (dnes budova obecního úřadu) Bedřich Pacovský a to pro své *smíšené manželství*. Jeho syn Jindřich Pacovský vzpomíná: *Jako kluk jsem pocítil dopad okupace i ve škole. Začala výuka německého jazyka a již s námi nesměli do školy chodit židovští spolužáci, Jirka Krása a Dagmar Krásová. Pak norimberské zákony zasáhly i naši rodinu. Maminka Anna byla dle těchto zvrhlých zákonů židovského původu a tatínkovi byl doporučen rozvod. Tatínek maminku miloval a rozvod rezolutně odmítl. V případě rozvodu by se maminka také stala „úplnou“ Židovkou a mohli by ji deportovat jako Rezkovy a Krásovy. Otec byl dán do výslužby. Po smrti Heydricha se novým říšským protektorem stal Kurt Daluge, který si za své sídlo vybral dobříšský zámek a nařídil, že v okruhu padesáti kilometrů kolem Dobříše nesmí žít žádný Žid. Maminka odjela do Prahy. Později ji odvezli do Terezína. Já se sestrou Věrou jsme zůstali s otcem. 12. července 1942 jsme se odstěhovali do Stříbrné Lhoty u Mníšku, kde otec začal pracovat u statkáře Antonína Hlušičky. Brzy se zde zapojil do odboje. Po jeho zatčení jsme odešli do Nové Vsi pod Pleší a tam se ukryli u Smrčků. Nevycházeli jsme na náves, ale stejně to většina lidí věděla. I starosta obce to věděl. Nikdo nic neprozradil.*

Pro Židy na Nové Vsi pod Pleší se nejhorším dnem stal 18. srpen 1942, kdy společně museli opustit svou rodnou obec. Všichni, včetně dětí. Nejmladšímu bylo pět let. Mohli si vzít jen náhradní boty, oděv a něco málo potravin. Ráno ve smutném a tichém průvodu prošli obcí až na nádraží, kde nasedli na vlak a vydali se vstříc svému osudu. Na nádraží v Praze – Bubenci byli zařazeni do deportačního transportu Bd – 105. Ten se uskutečnil dne 4. září 1942, kdy byli za nelidských podmínek odvezeni do nacisty zřízeného ghetta v Terezíně. Zde došlo k jejich rozdělení. Z rodiny Krásových zůstali v ghettu z důvodu vysokého věku Kamila a Karel Krásovi. Všichni ostatní byli určeni k transportu Bk – 322. Ten odjel z Terezína 8. září 1942. Jeho statistika je hrůzná. Bylo jím deportováno 998 lidí a přežili jen tři. Jeho cílem byl likvidační tábor v Malém Trostinci u Minsku v Bělorusku. Po příjezdu museli všichni ponechat u vlaku kufry a odevzdat všechny cennosti a doklady. Na vše jim bylo vystaveno potvrzení. Oběti nesměly mít tušení o svém osudu. Pak byli všichni odvezeni v nákladních autech na popravčí místo v lese nedaleko tábora. Byli donuceni se svléknout a sejít do šedesát metrů dlouhé a tři metry hluboké jámy, kde je příslušníci SD a SS zastřelili. Při vyhánění lidí z vozů byli dozorcí velmi brutální, a aby nebyly slyšet vraždící výstřely a křik obětí, byla vždy pouštěna z amplionů hlasitá hudba.

Kamila a Karel Krásovi byli po krátkém pobytu v Terezíně zařazeni do transportu Bx – 63 do Treblinky (Birkenau). Vlak dovezl oběti přímo do tzv. *vyhlazovacího prostoru*. Hned po výstupu šli lidé do plynových komor. Deportovaní byli vyhnáni z vagonů a všichni byli úzkou

uličkou nahnáni k údajným *umývárnam*, kde se svlékli a byli nahnáni dovnitř. Staří lidé jako Krásovi, kteří nebyli ke komorám schopni dojít, byli přinuceni dojít do budovy na níž visel prapor s červeným křížem a nápisem *Lazaret*. Zde byli okamžitě po vstupu odvedeni k údajnému *měření výšky* a zastřeleni ranou do týla.

Od dnešního dne bude připomínat pamětní deska jména zavražděných občanů a místo jejich skonu. Je umístěna na obřadní síni, v místech, kde žila jedna z postižených rodin.

V judaismu platí, že člověk je skutečně mrtvý až tehdy, když je zapomenut. Necht' tato pamětní deska tomuto zapomenutí zabraňuje a navždy připomíná tento zločin proti lidskosti.

Vážení přítomní, děkuji vám za vaši účast a přeji vám dny prožívané v klidu a míru.